

Emmer Erzsébet

Azt mesélték a faluban, hogy 1945-ben történt, közvetlen a felszabadulás idején, amikor Emmer Erzsébetet meggyanúsították. Nagyapám, aki ekkoriban a Pest megyei rendőrségen dolgozott és orvos volt, ugyanezt jegyezte fel a noteszébe. Erzsébet a három napos csecsemőjét egy kútba dobta a vastelep területén. A tanúkat a rendőrség később kihallgatta, ők voltak azok, akik ellátták a szüléskor. De a tanúk felkutatása is komoly feladatnak ígérkezett. Emmer Erzsébet ugyanis egy időre eltűnt. Végül több mint egy év után letöltendő börtönbüntetésre ítélték. Hosszú, fagyos tél volt, annyira hideg, hogy karácsonyra a derítőt is le kellett takarni, a malacok összekuporodva mocorogtak az ólban egész nap, alig ettek, féltő volt, hogy el kell égetni őket. Nagyanyám tyúkjai pedig behúzódtak a fáskamra sarkához, hetekig nem tojtak, ilyen korábban nem fordult elő. Még bejglit sem tudott sütni az ünnepre, mesélte sokszor nagy, mikor kisiskolás koromban nála aludtam.

Éberlein Józsefné [Haj Mária] egy lakatos neje, a csillaghegyi Fő utca 2. szám alatt lakott. Elmondta, hogy egyik éjjel megjelent nála Emmer Erzsébet. Jól ismerte őt. Erzsébet hajadon, szülési fájdalmakra panaszkodott. Súlyos állapotára hivatkozva megkérte, hogy nála maradhasson éjszakára, a kérésének Éberlein Józsefné eleget tett. Még azon az éjszakán megszülte a tanú lakásán a gyermekét. Háromnapos szülési betegsége után lábadozni kezdett, egy este elvitte az újszülött gyermekét, senki se látta, mert akkorra már mindenki lefeküdt aludni. Mint ahogy később a tanú tudomására jutott, először a góztéglagyár telepére vitte a pólyában a babáját, még egy táskával nála, de ott nem talált neki helyet. A téglagyári őr megszólta és elzavarta. Hajnalban hévre szállt, aztán buszra, többen látták, de akkorra mindössze már csak egy táskája volt, kissé zavartan viselkedett, feltehetőleg abba a táskába szorította bele a gyereket.

Mikor a faluba megérkezett a révvel, először a házuk felé ballagott, megállt a vastelepnél. Ott dolgozott régebben az egyik nagybátyja. Jól ismerte a telepet. Emmer Erzsébet bement a kapun, és a kútba dobta a gyereket a táskával együtt. Éberlein Józsefné ezt a tényt Jungbauer szülésznőtől tudta meg. Mivel a szülést levezető Jungbauer német internálták, így nem állt módjában a rendőrségnek kihallgatni. Maga Emmer Erzsébet mesélte el neki, hogy szabadult meg a nem kívánt csecsemőjétől. Jungbauerrel bizalmi viszonyban voltak.

A rendőrség kikérdezte még Emmer Jánosné, a gyanúsított édesanyját. Aki beismerte, hogy a lánya 1945. február havában leánygyermeket szült. „Erzsébet nevű lányom körülbelül 1944 augusztusában esett teherbe. Ama kérdésemre, hogy kit tart a születendő gyermeke apjának, a lányom azt válaszolta, hogy egy helybeli csendő ejtette teherbe Tahiból. Leányom 1945. február elején – amikor az oroszok már Csillaghegyen voltak – szülési fájdalmakra panaszkodott. A gyermeket Csillaghegy, Fő utca 2. sz. alatt, a házmaster lakásán szülte meg. Hozzá járt takarítani korábban. Leányom három nappal később értesített arról, hogy kútba dobta a gyermekét. Először azt mondta, hogy a csecsemőt örökbe adta egy téglagyári mesternek. Figyelmeztettem, hogy annak súlyos következményei lesznek. Erre azt válaszolta: mit csináljak, most már megtettem.”

Egy késő februári nap, de lehet, hogy március volt, napokra beborult az ég. Annyira zuhogott, hogy kimaradtak a hajók, és a hév vezetője leszakadt. Orkánszerű szél süvített, a rév felől megérkeztek a rendőrök. Házzól házza tudakolták: merre van az Emmer Erzsébet? Hol bujkál a lány? Bementek minden házba, beszagoltak, keresték és kutatták. Erzsébet rendszerint az árteret járta, megbízták a tehének mozgatásával. Így sehol sem találták. Senki nem segített nekik, a rendőröktől mindenki nagyon tartott a háború után, és amúgy is sokan bujkáltak még házaknál, kamrákban, pöcében. A gyanúsítottat így nem sikerült előállítani. Emmer Jánosné többször állította, hogy a lánya a bűncselekmény elkövetése után Hódmezővásárhelyre távozott, és azóta életjelet magáról nem adott. A vallomása részben igaz volt. Hódmezővásárhelyen, 1945 júliusában valóban megtalálták Emmer Erzsébet nyomát. Török Antal, kinek vadházastársa Lopornyik Erzsébet Szent László utcai lakos, kikérdezése során kiderült, hogy március hónapban valóban megjelent a fenti számú házban Emmer Erzsébet, de ott csak rövid ideig tartózkodott. Távozáskor olyan kijelentést tett, hogy amennyibe Hódmezővásárhelyen nem kap állást, akkor elmegy Nagyváradra a nagyszüleihez.

Schusztér Pálné [tévesen Jungbauer Józsefné] kikérdezésekor elmondta, hogy idézése azért nem volt kézbesíthető, mert Buda-Dél táborban volt internálva, ahonnan aztán elbocsátották. Schusztérné elmondta, hogy 1944. február hó elején Emmer Erzsébet, aki terhes állapotban volt, a délutáni órákban felkereste és kérte, hogy vizsgálja meg. Fájdalmakra panaszkodott. Megállapította, hogy a gyanúsítottnak szülési fájdalmai vannak. Figyelmeztette őt, ha szüksége lesz szülésznőre, küldjön érte. A következő nap reggel hat órakor jött hozzá egy nő. A Csillaghegy, Fő utca 2. szám alá hívta azzal, hogy a fiatal nő az éjjel lánygyermeket szült. Schusztér Pálné a későbbiekben tudta meg, hogy ez a nő, aki érte jött, Eberlein Józsefné. A helyszínen megállapította, hogy az említett nő Emmer Erzsébet, azonos a gyanúsítottal. Elmondták neki, hogy éjjel a ház előtt összeesett, bevitték a szobába, és ott szülte meg a gyereket.

„Mikor a szülés helyére értem, láttam, hogy a gyermek már egy párnába van pólyálva. Megvizsgáltam, rendben találtam, attól eltekintve, hogy a köldökzsinór hosszúra lett hagyva. Én azt annak rendje és módja szerint elintéztam. A gyermek súlya 2800-3000 gramm. Teljesen egészséges. Az újszülött érett és életképes állapotban volt. Gyanúsított nem tett említést a tanúnak arra vonatkozólag, hogy mi a szándéka a csecsemőjével. A szülést követő harmadik látogatásomkor Emmer Erzsébet már nem volt a házban. Odamentem, hogy az újszülöttet megfüröszsem. Ekkor azt a felvilágosítást kaptam, hogy előző este a gyanúsított visszatért a falujába az édesanyjához. Mikor megkérdeztem Eberleinnét, hogy merre ment, akkor azt mondta, a Téglagyár felé, és ez volt gyanús neki. Felkerestem a gyanúsítottat, aki azonban nem volt már otthon a szüleinél. Az anyja kijelentette, hogy Emmer Erzsébet a csecsemője nélkül tért haza otthonába. Anyja kérdéseire állítólag azt a választ adta, hogy a csecsemőjét odaajándékozta egy családnak. Én akkor hangot adtam a gyanúmnak, hogy a lány a gyermekét meggyilkolta. Figyelmeztettem Emmer Jánosnét, hogy az örökbeadásnak törvényes útja van, és annak a gyanúmnak is kifejezést adtam, hogy a gyanúsított a gyermekét valószínűleg megölte. A gyermeket teremtsék elő, különben feljelentést teszek a rendőrségen.

Emmer Erzsébet és az anyja még aznap este elmentek a szülésznő lakására, ahol Emmer Erzsébet sírva beismerte, hogy a csecsemőjét kútba dobta. Mivel késő

este volt, és abban az időben ilyenkor utcán járni tilos volt, így másnap ment el a vastelepre vele. A gyereket kiemelni nem volt mód. Ezért a kutat lezáratta, és az esetet a helybeli hatóságnak jelentette.”

Emmer Erzsébetet Nagyváradon fogták el 1946 áprilisában. A három napos csecsemője holttestét kiásták, a boncolás megtörtént. Az elhalálozás és a kútba kerülés ugyanis február hónapban, tehát hideg időben történt, és a halottat a kútból április elején, vagyis a melegebb idő beállta előtt emelték ki, így feltételezhető, hogy az még a nagyobb fokú feloszlás megindulása előtt jutott a földbe. A holttest további nagyfokú feloszlása az eltemetés után se következhetett be, mégpedig a homokos talaj miatt, ami a holttest kiszáradását, mumifikációját segítette. A falusi temető hullaházában egy erre elkülönített sarokban boncolták fel a csecsemő egyéves holttestét. Emmer Erzsébet bűncselekményt követett el. Mire ő a bíróságon – a nagyapám feljegyzései és elbeszélés szerint – csak ennyit mondott: „Én, Emmer Erzsébet beismerem azt, hogy élve dobtam a gyerekeket a kútba.”

Kávai Katalin

Sínautó

Lassan döcög előre a keskeny nyomtávú sínen Kecskemét felől Bugac irányába egy fura jármű. A burjánzó gaz nagyban akadályozza a haladásban. A sínautó fél óra múlva beér a faluba. Négy szerelő száll ki a kopott karosszériájú járműből. A húsz éve szabad ég alatt álló kézi hajtányt kezdik vizsgálni. Közben felébrednek az éjszakai fagytól dermedt növények és állatok. Egy kiéhezett őzcsapat szikkadt füvet legel egy szeméttelen mellett. Odébb rókák, aranyasakalok kerülgetik a faluszéli dögkutat. A benne heverő, felpuffadt hasú birkatemetet nézték ki zsákmánynak. A szerelők üzembe helyezik a régi hajtányt. Az olajos kezű munkások felpattannak rá, izmos karjukkal hajtani kezdik. A jármű először nagyot csikordul, majd lassan megindul tehetetlenségi erejénél fogva. Pár méter után szikrázva húzzák be a mechanikus vészféket. Filmgyári kamion kanyarodik be a sínekhez futó földúton. Overálba öltözött segédek pattannak ki a vezetőfülkéből. Kitérjék a kamion hátsó ajtaját, és pakolni kezdik a forgatás technikai kellékeit. Szomszédos állatok indulnak napi vándorútjukra a Kolon-tó felé. Már csak egy kis vízfolt csillog a reggeli fényben a halott rétisas kiszáradt fája körül, aszály van. A segédek kameraállványt csavaroznak a hajtány elejére az operatőr mozgatható székével együtt. Két lakókocsi érkezik öltözőnek, majd meghozzák a forgatás sztárját, egy Büchner hangversenyzongorát. Egy rámpa segítségével óvatosan felhúzzák a hangszeret a hajtányra. Az operatőr elhelyezkedik forgatható székében, és ellenőrzi a kameraállást. Az egyik lakókocsiból fekete frakkos férfi lép elő. Keményített ingmellén szikráznak a gyémántgombok. Megigazítja mandzsettáját, hogy ne zavarja játék közben. Egy odakészített mobil lépcsőn fellép a hajtányra, majd frakkja fecskefarkát hátra dobva leül a zongoraszékre. Helyezkedik egy kicsit, állít a szék magasságán, kipróbálja a csillogó rézpedálokat, szertartásosan megpöpögtatja ujjait, végül apró futamokat rögtönöz a zongorán. Sminkesek jönnek, hogy letöröljék homlokáról az izzadságot.